

CUTUBKA

QAAB DHISMEEDKA DHULKA

Ujeedooyinka Guud ee Cutubka

Marka uu dhamaado cutubkan kadib, ardaydu waxay awoodi doonaan:

- ❑ Inay tilmaamaan lakabyada dhulka iyo sameysyada qolofitiisa (Oogada sare ee dhulka).
- ❑ Inay fahmaan in saxamada dhulka ay dhaqaaqi karaan iyo in ay dhalin karaan dhul-gariir
- ❑ Inay aqoonsadaan sameyska noocyada iyo faa'iidooyinka dhaqaale ee dhadhaabaha.
- ❑ Inay sharxaan iyo inay isticmaalaan xariiqyada Loolalka, Dhigaha iyo inay fahamaan dhigdhaxada
- ❑ Inay sameeyaan khariirad gacmeed
- ❑ Aqoonsadaan macluumaadyada muhiimka ah ee ku yaala daafaha khariirada.
- ❑ Sharaxaan qaar ka mid ah faa'iidooyinka khariiradaha

Tusmooyinka ugu Muhiimsan

2.1 LAKABYADA DHULKA

2.2 SAMEYSKA IYO NOOCYADA DHADHAABAHA

2.3 ADEEGSIGA IYO XOG KA HELIDDA KHARIIRADAHA

○ *Soo kobidda cutubka*

○ *Su'aalo ka kooban cutubka dhamaantii*

2.1 LAKABYADA DHULKA

Marka uu dhamaado cashirkan, ardaydu waxay awoodi doonaan in ay:

- shaarxaan lakabyada dhulka
- tilmaamaan waxyaabaha uu ka sameysanyahay qolofitiisu (oogada sare ee dhulka)

Erayada Furaha u ah Cashirka

- lakabka sare
- lakabka hoose
- lakabka dhexe
- dulaha lisma ee rifma

Fiiri bal waxaad ka ogtahay

- 1 Ma ogtahay in uu dhulka asalkiisii ama sameyskiisii hore ay ahayd walax weyn oo hawo kulul oo sida kubada oo kale goobo wareegsan ah, oo uu muddo dheer kadib si aayar aayar ah u qabawday isuna badashay ama noqotay adke leh qaab dhismeedka wakhti xaadirkan dhulku uu leeyahay?
- 2 Ma ogtahay in uu qofku ku ogaan karo ama ku fahmi karo saddexda Lakab ee uu dhulku leeyahay isagoo soo qaada ukun biyo lagu dhexkariyey kadibna u kalajara laba qeybood?

Natiijada Lafilayo barashada cashirkan kadib:

Markaad cashirkan baratid hubso in aad ka jawaabikarto su'aalahaan soo socda.

- 1 Waamaxay faraca u dhexeeya qolafta sare ee dhulka iyo lakabyada kale?
- 2 Maxay oogada sare ee dhulka ka sameysantahay?

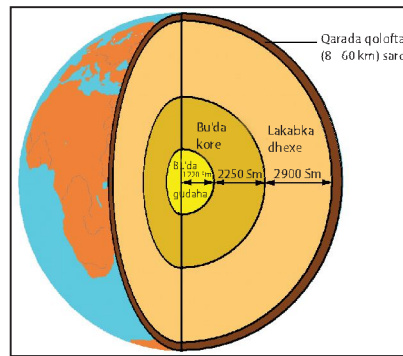
2.1.1 Saddexda Lakab

Waad ogsoontihiin in dhulku sida kuwa kale ee culayska leh (tusaale ahaan bahwadaagta cadceeda), uu qaab wareegsan leeyahay. Qaabkan wareegsan ee dhulku wuxuu ka koobanyahay saddex lakab, oo kala ah:

- 1 lakabka sare ama qolafta sare ee dhulka.
- 2 Lakabka dhexe ee dhulka
- 3 Bu'da ama Lakabka hoose ee dhulka

Qofna iskuma dayin in uu gaadho lakabka sare ee dhulka wax ka hooseeya. Lakiin saynisyahaniintu waxay ka soo ururiyeen macluumaadyada dhulka lakabkiisa sare wixii ka hooseeya iyagoo u diraya hirarka jabaqda, kadibna darsaya gariirka jabaqda soo noqotay. Waxaa kale oo ay wax kaga ogaadaan u kuur galada falalka dab dhuleedyada (fool kaanaha) & dhul gariirka.

Marka ukunta biyo lagu kariyo, waxaad ukuntaas ku arkaysaa saddex qeybood; kuwaas oo kala ah qolofka sare, qeybta cad ee dhexe iyo qaybta gudaha ee hurruuda ah. Marka waxaad ka soo qaadaa qolofka ama daboolka sare ee ukunta in ay tahay qolofka ama Lakabka sare ee ku daboolan waxa dhulka gudahiisa ku jira.

Jaantuska 2.1: qaab dhismeedka dhulka

2.1.2 Qaybaha ugu Muhiimsan

Lakabka sare: waa lakabka ugu dhuuban (khafiifsan) ee dhulka. Wuxuu ka kooban yahay saxamada badweynta iyo qaaradaha. Qarada lakabka sare waxay u dhexaysaa 8km oo badweynta ah iyo 60km oo qaaradaha (dhulka barriga ah) ah.

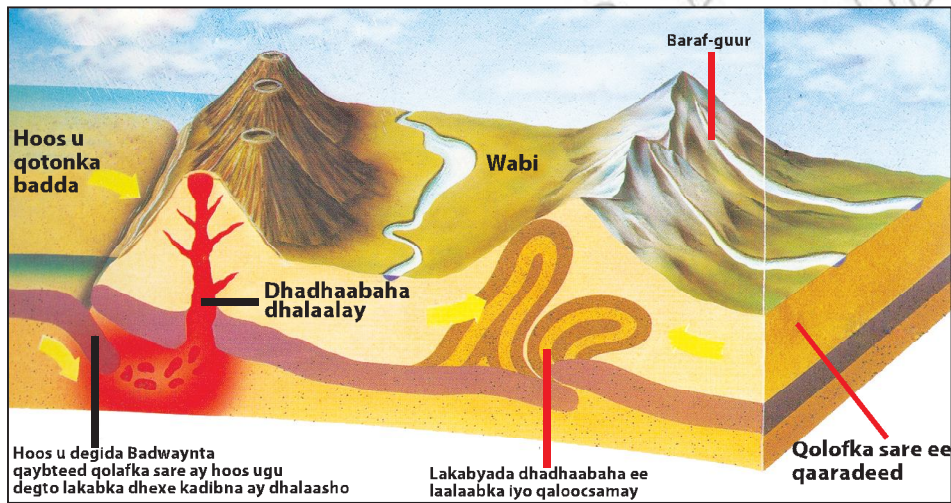
Lakabka sare wuxuu ka ka kooban yahay dhadhaab adke ah, carro iyo biyo. Inkabadan boqolkiiba todobaatan (>70%) oo Lakabka sare ee dhulka ah ayay biyo ku daboolan yihiin (ku dadan yihiin) kuwaasoo intooda badan ay yihiin kuwa badweynta. Dhulka ka sareeya badweynta ee qalalan ayaa loo yaqaanaa qaarado.

Qeybta kore ee lakabka sare ee dhulka ayaa ah mid qaabab kala duwan oo muuqaaleed leh. Laga bilaabo buuraha sida buurta Eferest (8,848 mitir ka sareysa jooga badda) banaanada, dulaha sare, ilaa iyo qeybta ugu qotonka dheer badda ee hoos u gun-dheerta Maariyaana, ee 10,915 mitir ka hooseysa sagxada ama oogada (dusha kore) ee badweynta Baasifiga.

Waxaa jira quwado gudaha iyo dusha ah oo sababa dhaqdhaqaaq yada lakabka sare. Miyaad xasuusataan sida uu dhulka ku samaysmay?

Saynisyahanadu waxay aaminsanyihiin in bilowgii hore ee dhulku uu ahaa walax sida kubbadda oo kale ah, oo hawo kulul (neef oo kale) ah, taasoo si aayar aayar ah muddo dheer kadib isu badashay dha dhaab dareere ah oo markii dambe intay qaboo been adkaaday dabadeedna sameeyay lakabka sare ee dhulka. Wuxuu u kala jajabay qaybo kala duwan oo dhadhaabo aad u waa wayn ah, kuwaasoo loo yaqaano saxamo. Saxamadu meelaha qaar kood way is duqeeyaan (isku dhacaan) halka meelaha qaarkoodna saxamadu ay ku kala tagaan (ku kala go'aan) oo ay ka samaysmaan dooxo.

Cadaadiska quwada saxamaha ee lisanka iyo rifanku ay dhadhaabaha sida qotada dheer hoos ugu riixayaan waxay sababaan qaabka ama muuqaalka badalid ama isbadalo ku yimaada dhanka baaxadda qaabka iyo guud ahaan muuqaalka dhadhaabaha. Dhul-gariirka iyo dabdhuleed kuna (folkaanaha) way qaabeeyaan lakabka sare. Jaantuskan hoose wuxuu natusayaa qeyb ka mid ah Lakabka sare iyo qaab sameysyada qolafta sare ee dhulka.

Jaantuska 2.2: Lakabka sare ee dhulka

Lakabka dhexe ee dhulka: Lakabka dhexe waa lakabka ka hooseeya lakabka sare Lakabka dhexe wuxuu ka kooban yahay dhadhaab adke iyo dareere ah; qeybta sare ee lakabka dhexe ee xigta dhinaca lakabka sare waa adke, halka ay qeybta bu' da ama lakabka hoose xigtaa tahay dareere. Qirada lakabka dhexe waa 2,900 km.

Bu'da: ama lakabka hoose ee dhulka:- Lakabkan wuxuu ka hooseeyaa lakabka dhexe. Waa lakabka ku yaala gudaha dhexe ee dhulka kaasoo qaradiisu tahay 3,470 km. Waxaad ka arki kartaa [Jaantuska 2.1](#) in uu lakabka hoose leeyahay labo qeybood, kuwaas oo kala ah qeybta sare ee bu'da iyo gudaha bu'da.

Bu'da dusheeda sare aad ayey u kulushahay, waxayna leedahay walxo dhalaalay. Laakiin gudaha lakabka hoose ama bu'da waxay leedahay walxo adke ah. Qaybtan gudaha bu'da ee adkaha ah waxay ka sameysantahay walxo Birtu kubadanyahay oo qani ku ah. Heer kulka qaybtan gudaha bu'da wuxuu gaadhaa ilaa iyo 6600°C.

Qeybta sare ee lakabka hoose waxay kasameysantahay xadiid dhalaalay iyo Nikal.

Hawl-galka 2.1

- 1 Adiga oo isticmaalaya dhoobo ka same muunada dhulka (dhulka oo kale) kaas oo aad ku tusaysid dhulka qaabdhismeedkiisa.
- 2 Maktabada buugaata La akhristo ka raadso buuggaag ama ilaha kale ee aad ka heli kartid aadana u soo akhri dulaha lisanka iyo rifanku ay ku dhaceen ha wadaag warbixin ta ama macluumaadka fasalkaaga.
- 3 Ku muuji dhaq-dhaqaaqyada saxamada muuqaal ahaan. Soo qaado baaquti (Tashdi) biyo ah ku walaaq (qa) carro oo Ka dhig dhooqo aan aad darereu sii ahayn. Soo qaado warqad adag oo sida jeldiga buuggaagta oo kale ah ugu kala jar-jarqaybo, kadibna Dul-dhig (saar) dhoobada dusheeda. Adiga oo gabal-gabal u kala riixaya ama si wadajir ah. Waad qiyaasi kartaa sida ay saxamada adkaha ahi u socdaan lakabka dhexe ee dareeraha ah.

2.2 SAMEYSKA IYO NOOCYADA DHADHAABAHA

Marka uu dhamaado cashirkan, ardaydu waxay awoodi doonaan in ay:

- fahmaan sida ay u sameysmaan dhadhaabuhu
- a qoonsadaan noocyada ugu waaweyn dhadhaabaha
- faahfaahiyaan faa ii dooyinka dhaqaale ee ay dhadhaabuhu u leeyihiin degaankooda.
- Sharaxaan Ahmiyada dhaqaale ee ay dhadhaabuhu u leeyihiin Itoobiya.

Erayada Furaha u ah Cashirka

➤ Maagma (dhadhaab dhalaashay ama dhagax dab ah)	➤ Meertada Dhadhaabaha
➤ Dhadhaab dhalan rogan	➤ Dab-holac
➤ Dhagaxa dhalaalay	➤ Shiil (danab leh)
	➤ Macdaneed
	➤ Is-haysasho

Fiiri bal waxaad ka taqaantid

- 1 Dhadhaabuhu waxay ka sameysan yihiin macdano.
- 2 Noocya kala duwan oo dhadhaabyo ah ayaa sameyskoodu kasoo jeedaa dhadhaab dhalaashey oo looyaqaano dab-holac.
- 3 Nooc ka mid ah noocyada dhadhaabaha uu isu badali karaa ama ubadalmi kara nooc kale.
- 4 Carrada iyo busta (ciigada buusta).
- 5 Isticmaalkooda dhaqaale ee ay u leeyihiin binii'aadamka kasakaw, dhadhaabuhu waxay inoo sahlaan in aan ogaano ama aqoonsano da'da iyo sameyska dhulka.

Hadafkaaga barashada

Marka aad qeybtan akhrisid, waxaad habsataa in aad ka jawaabi kartid su'aalahaan soo socda:

- 1 Sidee ayey usameysmaan noocyada waa weyn ee dhadhaabaha?
- 2 Ma aqoonsan kartaa dhadhaabyada aad ku aragtid degaankiina noocyada waa wayn ee saddexda ah midka uu yahay?
- 3 Ma sharxi kartaa faa'iidada dhaqaale ee dhadhaabaha kala duwan ee degaankiina iyo guud ahaan dalkaba?

2.2.1 Sameyska dhadhaabaha

Marka aynu ka hadleyno dhadhaabaha ma eegeyno oo kaliya kuwa dhulka dushiisa kore saaran; ee waxaa kale oo aan eegaynaa kuwa dhulka gudhiisa ah. Waxaa dhacda mar marka qaarkood in ay dhadhaab ku sameysantay dhulka gudhiisa hoose ay sababo kala duwan awgood ugu soo baxdo dhulka dushiisa oo ay noqdaan kuwo aan arki karno. Waxaa badanaa laga helaa dhadhaabtan dooxooyinka iyo wabiyada oo laga yaabo in aad ku aragtaan.

Dhadhaabuhu waa walaxda uu dhulka intiisa badan ka sameysanyahay. Dhadhaabuhuna waxay kasameysanyihiin macdano ka kooban curiyayaasha kala ah Oksijiin, Salfar, Kaalshiyam, Kaarboon, Bir (iron) Almuuniyan iyo kuwo kala. Dhadhaabaha qaarkood waxay ka sameysanyihiin hal macdan oo kaliya. Tusaale ahaan Mar-marka saafiga ah oo ka samaysan hal macdan oo loo yaqaano kaalsayt Halka ay dhadhaabaha kalena ka sameysan yihiin macdano iskujira ama isutagey. Tusaale ahaan, Garaaneytku wuxuu ka kooban yahay macdanada kuwaartiska, Feldisbar iyo Mika.

Baarista lagu sameeyo dhadhaabaha, ayey saynisyahanadu ku ogaadeen taariikhda muuqaaleed iyo waxyaabaha uu ka kooban yahay dhulku iyo waliba hababka isbadalada ama qaab badalka ku keena meeraheena (dhulka). Barashada ama darsida dhadhaabaha waxaa kale oo aan ka helaa macluumaadyo ku saabsan cimilooyiinkii dhulka ee wakhtigii tagay iyo noolayaashii jiray.

Lafihii ama qalfoofyadii iyo hadhaayadii ka soo hadhay dhirtii iyo xayawaanadii hore ayaa waxay aad inooga caawiyeen in aan wax ka ogaano heerarkii muuqaaleed ee kala duwanaa ee uu dhulku soo maray.

2.2.2 Noocyada dhadhaabaha

Dhadhaabuhu waxay leeyihiin midabo badan, wayna ku kala duwan yihiin dareenka taabasho sida weynaanta, qaabka iyo isku'aadanaanta si gaar ahna looga helo dhadhaabaha macdano jiriir ah.

Jiriirta ama budada macdanata ee dhadhabaha qaarkood waa lakabyo isbarbar socda halka qaarna aynan lahayn hannaan ama nidaam ay raacaan.

Marka loo eego sameys koodii dhadhaabuhu waxay u qeybsamaan saddex qeybood oo kala ah:

- 1 Dhadhaab shiileed
- 2 Dhadhaab lakabeed
- 3 Dhadhaab dhalanrogan

Dhadhaab shiileed

Sida magaca dhadhaabahan laf ahaantiisa aan ka fahmayno ama ku cadd dhadhaab shiileedku wuxuu ka sameysan yahay waxyaabo kulkulul oo dhalaalay kuwaas oo ka soo bilowda gudaha hoose ee dhulka. Waxyaabaha kulul ee dhalaalay inta

ayna oogada sare ee dhulka soo gaadhin ee ay dhulka sagxadiisa ka hooseeyaan waxaa la dhahaa dhagax-dab ah (Maaagma), marka ay dhulka korkiisa soo gaadhaana waxaa la dhahaa dab-holac (lava). Marka ay waxyaabahan kulul ee dhalaaley ay u soo baxaan dhanka oogada dhulka, waa ay qaboobaan waxayna noqdaan dhadhaaba shiileed. Saamiga qaboobitaankooda waxay saameysaa cabbirka waynaanta jiriirta macdanta sameysa dhadhaabahan. Aayar u qaboobidu waxay dhalisaa sameyska jiriir buurburan (waaweyn), dhakhsa u qaboobiduna waxay dhalisaa jiriir yaryar (budo ah).

Dhagaxa danabka leh waa dhadhaabaha ugu wada caansan dhulka dushiisa laakiin intooda badan waxaa laga helaa gudaha qotoda dheer ee dhulka si kastaba ha ahaatee, 75% ka mid ah dhadhaabaha oo aynu ku aragno dhulka oogadiisa sare waa dhadhaab macaaneed ama lakabeed.

Tusaale ahaan, dhagaxa danabka leh waxaan u soo qaadan karnaa, Garaaneytka oo ka samaysmay maagmaha ka yimid ama kasoobaxa dhulka hoostiisa aadka uga fog oogada sare, ee sida tartiib tartiib ah u qabooba. Waxaa jira dhul aad ubalaadhan oo qaarada Afrika ka mid ah oo laga helo Giraaneyt ku sameysmay. Garaaneytku waxaa laga yaabaa inuu u soo dibad baxo xaga oogada sare marka lakabyada dhagxaanta kale ee dusha sare ka ah (ka koreeya) ay burburaan, oo uu cimilowga iyo carro guurku dildilaaciyo.

Jaantuska 2.3: Dhagaxa garaaneyntka

Noocyada Dhagxaanta ugu caansan ee dhagaxa danabka leh kaasoo ka samaysmay dareeraha dab-holaca waxaa ka mid ah Basaaltiga (dhagax buus buusma) waana ka ugu badan ee ay ka samaysan yihiin Jasiiradaha Foolkaanaha, kaasoo kor uga soo baxa sagxada bad weynta.

Jaantuska 2.4: Dhagaxa Basaaltiga

Noocyo kale oo ka mid ah dhagxaanta danabka leh kaas oo ka samaysmay dab-holaca (laafaha) qulqulayay ee ka yimid foolkaanaha sida degdega ahna u qaboobay oo ah kan loo yaqaano dhagaxa Obsidhiyaanka. Dhagaxani waa mid siman, dhaldhalaala oo leh midabka madow ee qaruurada.

Jaantuska 2.5: Dhagaxa Obsidhiyaanka

Dhagaxa danabka leh ee loogu yeedhaa Buud wuxuuna ka samaysmay markii neefo ama gaasas ka soo firxaday laafaha qaboobay ee ka yimid folkaanaha. Neefahaas firxaday oo tegay godad aad u yaryar soona saaray dhagaxa danabka leh ee la moodo furaashka oo badanaaba leh fudayd uu ku sabayn karo.

Jaantuska 2.6: Dhagaxa Buuda ah

Hawl-galka 2.2

- 1 Dhagxaanta Garaaneytka iyo ka Buuda ah labaduba waa dhagaxa danabka leh. waayo?
- 2 Tusaale miyaad u heli kartaa dhagxaanta aad ku aragtay [Jaantusyada 2.3 – 2.6?](#) la wadaag fasalkaaga islafalanqaynta wixii aad soo heshid?

Dhadhaab lakabeed

Waad fahmi kartaa magacani sida uu ku yimid taasoo ay dhagxaantani ka samaysmeen qurub yaryar oo burburay kuwaas oo hoos udagay (qasharka biyaha salkiisa fadhiista) asharadan waxaa soo qaada ama soo xaaqa biyaha, dabaysha, barafka iyo cuf is jiidadka dhulka oo dhamaantoodba ah kuwa ugu muhiimsan. Waxayna meelahaas ka soo qaadaan dhirta iyo xayawaanada hadhaagooda dhintay waxayna ku tuulmaan doxooyinka, bannaanada iyo sagxada badaha sannadba sanadka ka dambeeya lakaba lakab buu fuulaa qasharadaas oo kor u dhisma. Malaayiin sano ka hor ayey lakabyadan adkaadeen (dhageen) ee u oo noqdeen dhagxaan ama dhadhaabo. Waxaa ugu hor samaysmay lakabka ugu hooseeya oo uu culayska korsaaran ee dhagaxdu ku qasabtay ama ka dhigtay lakab dhadhaabe oo adag. Sido kale, waxaa iyana u sameysmay labo lakab oo kadambeeyay lakabkahoose, waxaana loo yaqaanaa dhadhaabta lakabyadan dhadhaab lakabeed.

Waxay ku kala duwan yihiin dhadhaab lakabeedyada aan soo sheegnay waxyaabaha ay ka samaysanyihiin. Dhagax Nuuradeedka oo ah mid ka samaysan macdanta kaalsaydka ee biyaha badda iyo noolaha (xayawaanada iyo dhirta) ku dhex nool ayaa ah dhagaxa ugu badan (farabadan) dhadhaab lakabeedyada.

Hawl-galka 2.3

Samee labanka (jaajuurka) qoraxdaa lagu qalajiyo.

Soo qaado carro iyo biyo isku walaaq ku dhex gur saxaarad (sanduuq) ama wax kasta oo qaabayn kara markii ay mudo qoraxda taalo ee ay adkaato dhoobadu kadib dab badan ku shid halkaas waxaa ka soo baxaya leben aad u adag oo dhagax la moodo.

Dhamaan keydadka dhuxul dhagaxda, saliida iyo gaasku waa kuwa ugu badan ee dhulka oogadiisa biyaha leh waxaana ugu wacan samaysanka dhadhaabahan. Dhuxul dhagaxda waxaa laga helaa meelaha waayo dhirtu ka bixi jirtay oo kaymo ahaan jiray. Kaymahan oo ku aasmay carrada hoosteda taas oo ay sababeen quwadaha dibada ee sagxada sare ee dhulka ka dhaca oo ay carradu ugu muhiimsan tahay. Malaayiin sanno in ka badan ayaa isbadalada kulka iyo cadaadiska ayaa waxyaalihii ahaa noolaha ama ka soo jeeday noolaha u bedelay dhagxaanta loo yaqaano Dhuxul dhagaxda.

*Dhagax Ciideed**Sheel***Jaantuska 2.7: Dhadhaab lakabeed**

Dhadhaab dhalan rogan

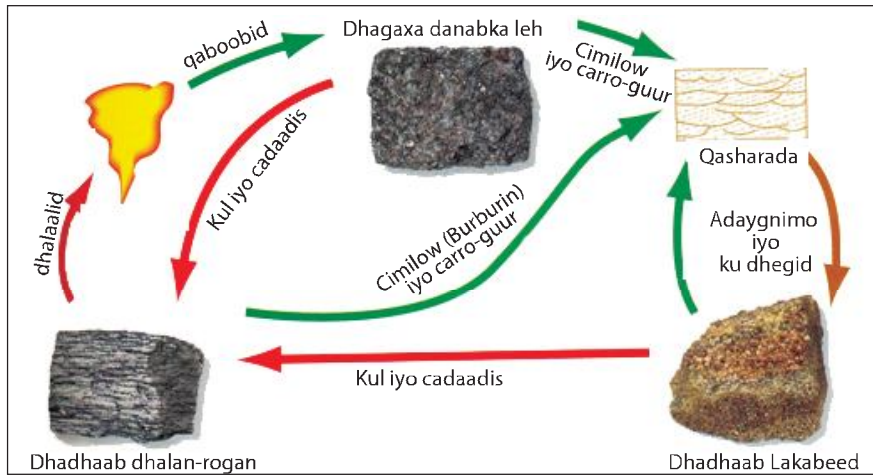
Ereyga dhalan rog oo afka qalaad lagu yidhaahdo "Metamorphic". Wuxuu ka yimid Giriiga oo uu macnihiisuna yahay "qaab bedel" Dhadhaabta dhalan rogan waa dhadhaab lakabeedka ama dhadhaab shiileed uu isbedel ku dhacay. Xaaladaha wax ka badala qaab-dhismeedka iyo muuqaalkaba waxaa ugu wacan kulaylka iyo cadaadiska hawada.

*Isleyt**Maarbal(marmor)***Jaantuska 2.8: Dhadhaab Dhalan rogan**

Meertada Dhadhaabaha

Waxaa jira isbedel meerta ah oo ay saddexda nooc ee dhadhaabaha ee aan horay u soo sheegnay uu midba midka kale isugu bedalo sida ku cad jaantuska meertada dhadhaabaha ee hoos ku sawiran. Xaaladaha isbedalka dhadhaabaha sababa waxaa ka mid ah cimilowga (burburinta), carro gurka, dhalaalidda barafka, isku-dhegga iyo cadaadiska.

Isbedalka dhadhaabaha waxaan tusaale ugu soo qaadan karnaa dhagax-nuuradeedka oo ka mid ah dhadhaab lakabeeda ayay cadaad iska iyo kulku aadka ahi u bedalaan dhagaxa marmarka (Marble) oo ah dhadhaab dhalan-rogan.

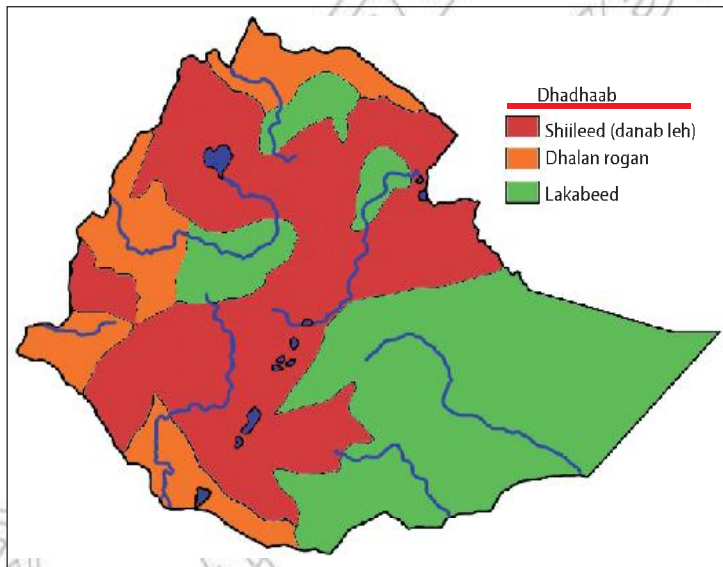

Jaantuska 2.9: Meertada dhadhaabaha

Hawl-galka 2.4

- 1 Sharax sida dhadhaabo shiileedku ugu horaynba u noqon karaan dhadhaab lakabeed, kadibna dhadhab dhalan rogan?
- 2 Meertada dhadhaabuhu malaha bar bilow iyo bar dhamaad toona. Sharax weedhan adiga oo tixraacaya [Jaantus 2.9](#).
- 3 Fiiri khariirada Itoobiya ([Jaantus 2.10](#)) waa kee nooca dhadhaab ee uu, caanka ku yahay qaybta Bari ee wadanku?

Jaantuska 2.10: Baahsanaanta dhadhaabaha Itoobiya

2.2.3 Waxtarka Dhadhaabaha

Casharkii hore waxaad ku soo aragteen inay dhadhaabuhu ka samaysanyihiin hal iyo in ka badan oo macdano ah. Qaar ka mid ah dhadhaabaha waxaa looga faa'iidaystaa degaamada gaar ahaaneed sidan:

- *Garaaneytka – Waa dhagax cimridheer oo adag oo loo isticmaalo dhismaha iyo dhisitaanka wadooyinka i.w.m tusaale dhagaxa Koobalka (waa dhagaxyar oo wareegsan oo loo isticmaalo dhisitaanka wadooyinka iyo marsho biyeedyada).*
- *Basaalti – waa mid si fudud loo jajabin karo oo loo istic maalo wadooyin dhisida*
- *Dhagax-muuradeedka – Tamaashiirta, dhisitaanka iyo rinjiyaynta guryaha*
- *Dhagaxa milixda ah– Waxaa loo isticmaalaa cuntada dad ku ay ku darsadaan, quidinta xayawaanka, wax-ku- keydsiga.*
- *Maarbalka (marmarka) – waa dhagax aad qaali u ah oo loo isticmaalo qurxinta gidaarada iyo sagxada dhismayaasha.*

Dhadhaab lakabeedka waxaa xidhiidh la leh macdan ahmiyad wayn oo dhaqaale leh. Macdantan waxaa ka mid ah oo aan tusaale ahaan usoo qaadan karnaa dhuxul dhagaxda, batroolka iyo gaaska dabiiciga ah oo ah kuwo xidhan dhadhaab lakabeed. Hadaba deegaankeena ismaamulka Soomaalida Itoobiya ayaa horay loo xaqiijiyey in meelo (goobo) badan oo dhulkiisa ah ay ku kayd sanyihiin (kujiro) Gaaska dabiiciga ah iyo Baatroolba. Qaar ka mid ah macdanta ku xidhan dhadhaab dhalan rogan oo ay ka mid yihiin dahabka, dheemanta, maarta, birta, laxaamada, balaatiniyam, niikal, iyo yuraaniyaamta.

Hawl-galka 2.5

Waxaad booqataan laagaha ama dooxada wabiga idiinku dhow si aad u soo aragtaan dhadhaabaha ay biyuhu soo saareen ee muuqda. Waxaad ka soo diyaarisaan ama ka soo qortaan dhadhaabaha goobta aad boqateen ku aragteen war-bixino kooban, oo ka soo jeediya war-bixinadiina ardayda iyo baraha hortooda.

2.3 ADEEGSIGA IYO XOG KA HELIDDA KHARIIRADAHA

Marka uu dhamaado cashirkan kadib, ardaydu waxay awoodi doonaan in ay:

- Qeexaan ereyga khariirad
- Fahmaan xiriirka ka dhexeeya khariirad maskaxeed iyo kharurad gacmeed
- Cadeeyaan qaar kamid ah waxtarada khariiradaha
- Aqoonsadaan dacaalada xogwaranka kharciradaha
- una isticmaalaan calaamado iyo summado aha.
- sameeyaan khariirad gacmeed

Erayada Furaha u ah cashirka

☐ Khariidad maskaxeed	☐ Khariirada jidadka
☐ Kariirad gacmeed	☐ Luuqada khariirada
☐ Cabir-qiyaaseed	☐ Fariimosideyaasha xog waranka
☐ Furaha khariirada	☐ Xog waranka juquraafiyeed
☐ Calaamadaha khariirada	☐ Xariiqaha marsiimada siman ee dhulka
☐ Qaab dhismeedka dusha sare ee dhulka	

Fiiri bal waxa aad ka ogtahay (ka garanaysid)

- 1 Ma ogtahay in qaabka iyo muuqaalada dhulka dushiisa ah lagu muujinkaro khariiradda ama Galoobka?
- 2 Wadada u dhaxaysa gurigiina iyo dugsiga ee aad inta badan martid, waxyaabaha hareeraheeda ka muuqda ee aad aragtid markaad marayso, miyey muuqaal maskaxda kuugu sawiranyihiin?
- 3 Waligaa ma aragtay dalxiisayaal isticmaalaya khariirada jidadka?

Hawl-galka 2.6

- 1 Sideebay dadku gaar ahaan indhoolayaashu, ku gartaan wadada gaynaysa halka ay u socdaan?
- 2 Hadii aad haysatid khariirad, ma akhrin kartaa adigoona ka fahmin sumadaha iyo calaamadaha dactalada xog waranka?
- 3 Sharax qaar ka mid ah waxtarada khariirada?
- 4 Sheeg nooca xogeed ee kuyaala khariiradaha ku sawiran buugaagta ardayda?

Gurigiinu ma magaaluu ku yaalaa mise baadiye (miyi)? Wadadeed u martaa iskuulka? Ma sheegi kartaa ama usharxi kartaa macalinkaaga? Majiraan waxyaabo muuqda oo dabiici ah sida buuraha, laagaha, dooxooyinka IWM oo aad kasoo gudubtid (soomartid)? Masajiraan waxyaalo dad same ah sida wadooyinka, dhismayaasha muhiimka ah sida Masaajid, Kaniisad, Huteel, Suuq oo aad soo martid ama soo dhaaftid?

Marka aad doonaysid in aad meel gaadhid waxaa laga yaabaa in aad niyada ka sii sawirato wadada aad mari doontid sidii iyadoo kuu muuqata. Hadaba, niyada ka sawirashada noocaa oo kale ah ee adiga oo aana arkaynin aad goob ama meel muuqaalkeeda ku sawiratid ama ka aragtid niyadaada ayaa ladhahaa khariirad maskaxeed.

Khariirad maskaxeedu waa khariirada ama muuqaalada aad maskaxda ku sawiratid. Waxaan inta badan maskaxda ku Sawiranaa oo aan ku haynaa niyada aaga dariska aynu nahay iyo goobaha aan aadka ugu noqnoqono ee aan ku badanahay.

Waxaa kale oo dhacda ama laga yaabaa in uu qofku maskaxda ku sawirto goob ama magaalo uusan horay u arag.

Waa maxay khariirad gacmeed?

Khariirad gacmeedu waa khariirada aan ku sawirno xaashi, sabuurada ama shay kale oo fidsan. Waxaana dusheeda ku sawiran muuqaalo kala duwan oo isugu jira (ka kooban) dabiici iyo dad-samee.

Tusaale ahaan, khariirada gacmeeda wadada u dhaxaysa dugsiga iyo gurigiina

marka aad sawiraysaan waxaad ku dul sawiraysaan oo aad muujinaysaan wabiyada, IWM iyo muuqaalada dabiiciga ah iyo kuwa dadsameeyga ah ee wadada hareeraheed ah. Muuqaalada dabiiciga ah waxaa kamid ah buuraha, wabiyada, laagaha, dhirta iwm. Muuqaalada dad sameega ahna waxaa ka mid ah dhismayaasha caanka ah sida; Masaajida, kiniisada ha i.w.m.

Hawl-galka 2.7

- 1 Sharraxaad ka bixi jidka (wadada) aad martid ee u dhaxaysa gurigiina iyo Dugsiga?
- 2 Sharax wadada aad martid ee u dhaxaysa gurigiina iyo qoys aad qaraaba tihiin oo idiin jira dhawr kiiloomitir.

Dhankee ama dhinacee laga sawiraa muuqaalada khariirada dusheeda ku sawiran? Ma dhinac ka aragbaa? Mise waa kor ka arag?

Waxaa jira laba siyaabo loo arki karo waxyaabaha muuqaaleed ee inoo muuqda. Labadan nooc (hab) aragbaa waxay kala yihiin dhinac ka arag iyo kor ka arag.

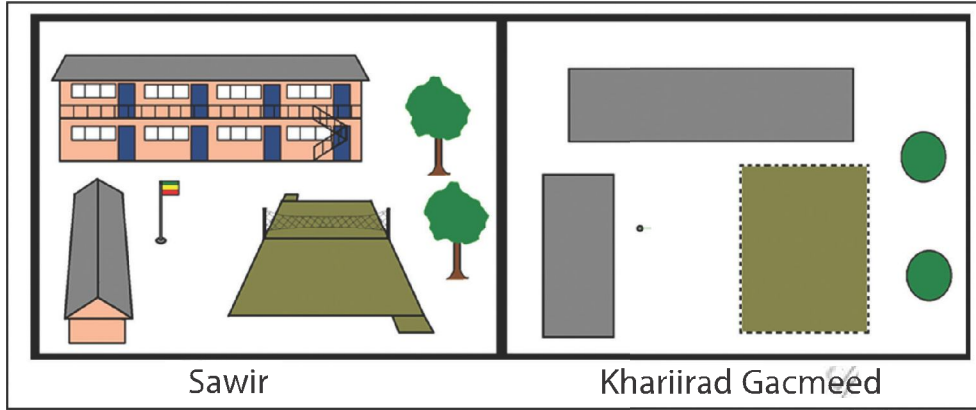
Dhinac ka aragu waa marka ay muuqaaladu hareeraha ka xigaan ee ay dhinacyadaada ka muuqdaan. Kor ka araguna waa marka aad muuqaalada ka koraysid ee aad hoos u firinaysid (ay kaa hooseeyaan). Waxaan kor ka raga tusaale ugu soo qaadan karnaa sawir ay diyaaradi iyadoo ka koraysa ay korka ka sawirto magaalo.

Marka aad maraysid wadada u dhaxaysa gurigiina iyo Dugsiga muuqaalada aad arkaysid waa kuwo dhinac ka arag ah ee ma a aha kor ka'arag. Hadii kor ka'araga loo baahdo waa in ay diyaaradi korka ka sawirto. Hadaba khariiradahas dhamaantood waa kor-ka aragk oo waa kuwo dhanka kore laga sawiray.

Waa maxay khariirad?

Khariiradu waa muuqaalo sawir ahaan ah oo u taagan dhamaan dhulka ama qeyb ka mid ah dhulka oo lagu muujiyay shay ama wax fidsan.

Fiiro khariirad gacmeed kan hoose ee Dugsiga.

Jaantuska 2.11: isbarbar dhigida u dhaxaysa sawir iyo khariirad gacmeed

Sawirka bidixda xiga wuxuu na tusinayaa dhismaha dugsiga, garoonka kubada gacanta, birta calanka iyo geedo; sawirka midigta xigana waa khariirad gacmeedka dugsigii hore laf ahaantiisa. Wakhti adigoo siinaya labada sawir mid walba soo daalaco sida uu sawir ahaan u egyahay iyo sida khariirad gacmeedka marka lagu sawiro uu u egyahay dugsigaas.

Hawl-galka 2.8

Sawir khariirad gacmeedka gurigiina, oo muuji alaabta guriga taala qaar ka mid ah sida miisaska, sariirta hurdada, iwm, iyo guriga dibadiisa sida kushiinka ama jikada musqusha. Kadibna tus macalinkaaga.

2.3.1 Waxtarada khariiradaha

Waxaa khariiradaha la isticmaali jiray tan iyo wakhtiyadii hore. Dadku waxay sawir gacmeedyo fudud ku sawiri jireen dhulka iyo buuraha, kuwaas oo ay ku muujin jireen tilmaamaha goobaha biyaha leh, wabiyada iyo goobaha ugaadhsiga halka ay ku yaalaan. Muddo kadib, hindisidii iyo soo saaridii waraaqaha iyo socdaalada meelaha dhaadheer ee dadka ayaa keenay sahlayna in aan xoggo badan ku sawirno ama ku dhigno khariirada korkeeda.

Xiligan aan kujirno, isticmaalka sawirada ama muuqaalada satalaytku soo sawiro iyo kunbuyuutarada ayaa inoo sahlay in aan ku soo saarno khariirado tayo sare leh wakhti yar gudihi.

Khariiraduhu waxay inoo leeyihiin faa'iidooyin ama waxtaro aad u badan. Waxaana waxtaradaas ka mid ah:

- Waxaa loo isticmaalaa in xogg laga helo tusaala ahaan: khariiradaha ku yaala buuga ardeyga ee aad haysataan waxay idin tusiyaan muuqaalo sida buuraha, wabiyada, dhirta IWM.
- Khariiradaha waxaa loo isticmaalaa in lagu tilmaamo meelaha horumarku ka socdo, sida dhismaha, beeraha, qodaalka macdanta iwm.
- Khariiradaha waxaan u isticmaalaa in ay inoo caddeeyaan lahaanshaha (mulkiyadda) dhulka iyo guryaha ee magaalooyinka waaweyn ee Itoobiya.
- Khariiradaha waxaa isticmaala dalxiisayaasha oo ay ku hagtaa goobaha kala duwan ee ay doonayaan.
- Khariiraduhu waxay noo caddeeyaan baahsanaanta kheyraadyada.

Sheeko Gaaban

Aragan waxay ka shaqaysaa waaxda maamulka dhulka ee qeyb ka mid ah magaalada Dir-dhaba waxayna dadku magaceeda uraaciyaan ama ugu yeedhaan "Injineerad".

Qofkasta oo doonaya inuu dhisto guri cusub wuxuu ogolaansho in uu helo ka codsadaa duqa-magaalada. duqa magaaladuna wuxuu si toos ah codsiyada ugu gudbiyaa Aragan.

Aragan-na inay codsiyada iska hubiso waa waajib saaran oo ay gudato. Haddii codsiga milkiilaha dhulku uu yahay dhaxal ay shaqsiyaad kala iibsadeen ama heshiis xaga dawlada ah. Haddii loo baahdo khariidad cusub sida caadiga ah waxaa loo yaqaanaa "xujad" ama "Mulkiyad".

Aragan, waxay booqataa marka hore goobta. Waxayna shaqadeeda ka bilowdaa isla goobtaas. Waxay cabbirtaa dhererka iyo ballaca dhulka ee goobtaas iyadoo adeegsanaysa qalabka wax lagu cabbiro. Waxay xaqiijisaa derisyada ka kala xiga dhamaan jihooyinka; muuqaalada dad-sameega ah iyo kuwa dabiiciga ah sida: wadooyinka, Webiyada oo ay tixgelinta siisaa ka hor inta ayna xadka dhulkaa samaynin.

Marka ay dib ugu laabato xafiiskeeda, Aragsan waxaay sawirtaa khariidad gacmeeda dhulka ee codsadaha. Markii ay sawirto khariiradda, Waxay durbaba ay tixraac ku samaysaa khariirada an oo ay tijaabo isbar-bar dhig ah ku samaysaa iyada iyo khariirada guud ee xaafada. Wakhtiyadan dambe kombiyuutarada ayaa ka caawiya oo ay ka heshaa dhamaan khariirad gacmeedyada xaafadaha magaalada Dir-dhaba.

Khariidada ugu dambaysa waxay ka kooban tahay cinwaanka (magaca milkiilaha), halka ay goobtu dhacd (magaalo-hoosaad, degmo, xaafa dama Qaballee), jihada, qiyaas cabbirka, dhamaan cabbirada dhererada oo mitiro ah, wadarta bedka oo mitiro laba jibbaaran iyo taariikhda. Xujadan cusub waxa soo ansixinaya madax-waaxeedyada ugu dambayntiina madaxa magaalo-hoosaadk ayaa qalinka ku duugaya.

Sideed u aragteen shaqadii Aragsan? Ma suuro galbaa in milkiile dhul loo aqoonsado, gaar ahaan magaalo wayn xujad la'aan ama khariidad la'aan in uu wax ka dhisto?

Fahanka iyo Isticmaalka khariirada

Khariiradu waxay leedahay nidaam ama hab af-garasho oo ugaar ah. Habka af-garasho ee khariirada waa nooc xeer ah oo ka kooban calaamado, midabo iwm. Calaamada khariirada waa jaantus sumad, xaraf, ama soogaabin. Calaamad kasta oo khariirada kutaala waxaa lagu faah faahiyaa furaha khariirada. Hadaba, hadii aad damacdid in aad khariirad akarisatid ama fahantid waa in aad tixraacidid furaha khariirada.

Si aad u akhrisatid ama u fahantid xoggaha ama macluumaadka khariirada dusheeda ku yaala, waa in aad taqaano xirfadahan aasaasiga ah:

- Akhrinta ama fahanka goobi halka ay ka dhaacdo ama katahay goob kale.
- In aad garato fogaanta udhaxaysa laba meelood.
- Raadinta bedka ay meeli leedahay.
- Fahanka midabada iyo calaamadaha aalaa la wadaago ee khariirada.

2.3.2 Xog ka helidda khariirada

Waxaa xogaha iyo macluumaadka khariirada laga hela oo ay ku yaalaan daafaha ama hareeraha khariirada ee loo yaqaano daafaha xog-waran.

Waa in aad baratid xogaha muhiimka ah si aad u akhridid (u fahantid) una isticmaashid khariirada. Xog waranka khariirada waxaa ka mid ah:

- **Ciwaanka:** oo ah mid lagu qoro ama ku yaala khariirada dhankeeda kore, ayaa waxuu caddeeyaa hadafka khariirada loogu talagalay ama loo sameeyey.
- **Qiyaas cabbirka:** Badanaa wuxuu ku yaalaa dacalka hoose ee khariirada. Waxaa loo muujiyaa ama looqoraa cabir-qiyaaseedka labada nooc ee kala ah qaabka giraafiga iyo qaabka saamiga midkood.
- **Jahada** waaxaa loo dhigaa qaabka sumadd ama calaamada ah aalaa waxaa la isticmaalaa xarafka “N” oo u taagan waqooyi (w) oo ay la socoto falaadh tilmaameed kor ujeeda.
- **Taariikhda** waxay na tustaa ama noo cadaysaa xilliga khariirada lasameeyey. Waxaa wanaagsan kuwa ugu sameyska dambeeyey in aan isticmaalo, sababtoo ah waxaa dhici karta in xog waranku uu noqdo wax la soo dhaafay oo ay wax iskabadaleen.
- **Furaha:** wuxuu inoo fududeeyaa fahanka waxa ay u taaganyihiin sumadaha iyo calaamadaha lagu isticmaalay khariirada.

Hawl-galka 2.9

I Waxaad soo daristaan xog-waranada macluumaadka caanka ah ee khariiradaha.

Isku aadi kuwan soo socda:

1	Jahada	_____	Calaamadaha iyo Summad aha
2	Taariikhda	_____	Ogaanshaha halka ay goobi deris ahaan dhacdo
3	Qiyaas Cabbir	_____	Inay khariir adu tahay mid xilli hore ama cusub
4	Fure	_____	Helida fogaanta u dhaxaysa

Sumadaha iyo Calaadaha Khariirada

Khariiraduhu waxay isticmaalaan sumado (astaamo) iyo calaamado u taagan muuqaalada dhulka dushiisa ah. Way dhib badantahay in lagu sawiro ama lagu dhigo muuqaalada khariirada korkeeda iyagoo sida ay dhulka dushiisa ay ugu yaalaan ah ama u'eg. Sida daraadeed ayaa loo adeegsadaa astaamaha iyo calaadaha kala duwan ee matalaya muuqaalada dhulka dushiisa ah, Midan

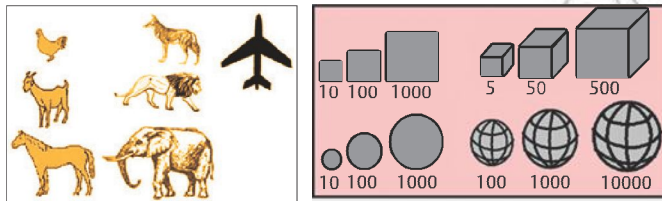
ayaana u suurta galinaysa isticmaalayaashu in ay si fudud (dhibyar) u akhristaan una fahmaan khariiradaha.

Sumadaha iyo calaamadaha aasaasiga ah ee khariirada waxaa loo qeybiyaa saddex qaybood. Kuwaas oo kala ah: *dhibco*, *xariiqo*, iyo *kuwo bad leh*.

Jaantuska 2.12: calaamadaha khariirada

Waxaa kale oo jira sumado iyo calaamado kale. Kuwaas oo ah sawiro, garaafyo, iyo qaar jaantusyo ah. (fiiri Jaantus 2.13)

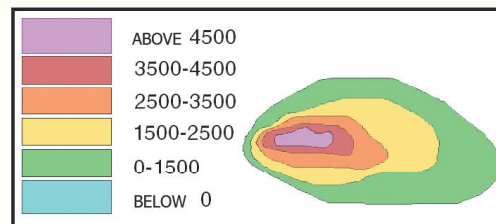

Jaantuska 2.13: Calaamadaha Khariiradaha

Sidee ayaa muuqaalka dhulka loogu dhigaa ama loogu sawiraa khariirada korkeeda? Bal aynu soo qaadano khariirada Laba goobood mid waa magaalo mida kalena waa dhul baadiye (miyi) ah. Muuqaalada sida buuraha, wabiyada, bannaanada i.w.m ee kharii rada korkeeda ah waxaa lagu muujin karaa xariiqaha loo yaqaano xariiqaha marsinada siman. Xariiqaha marsirrada siman waa xariiqaha isku xidha goobaha joogoodu isla' egyahay ee ka sareeya heerka badda.

Xariiqahan marsinada siman waxay isticmaalaan oo ay leeyihiin midabo kala duwan si ay u matalaan jooga kala duwan ee dhulka.

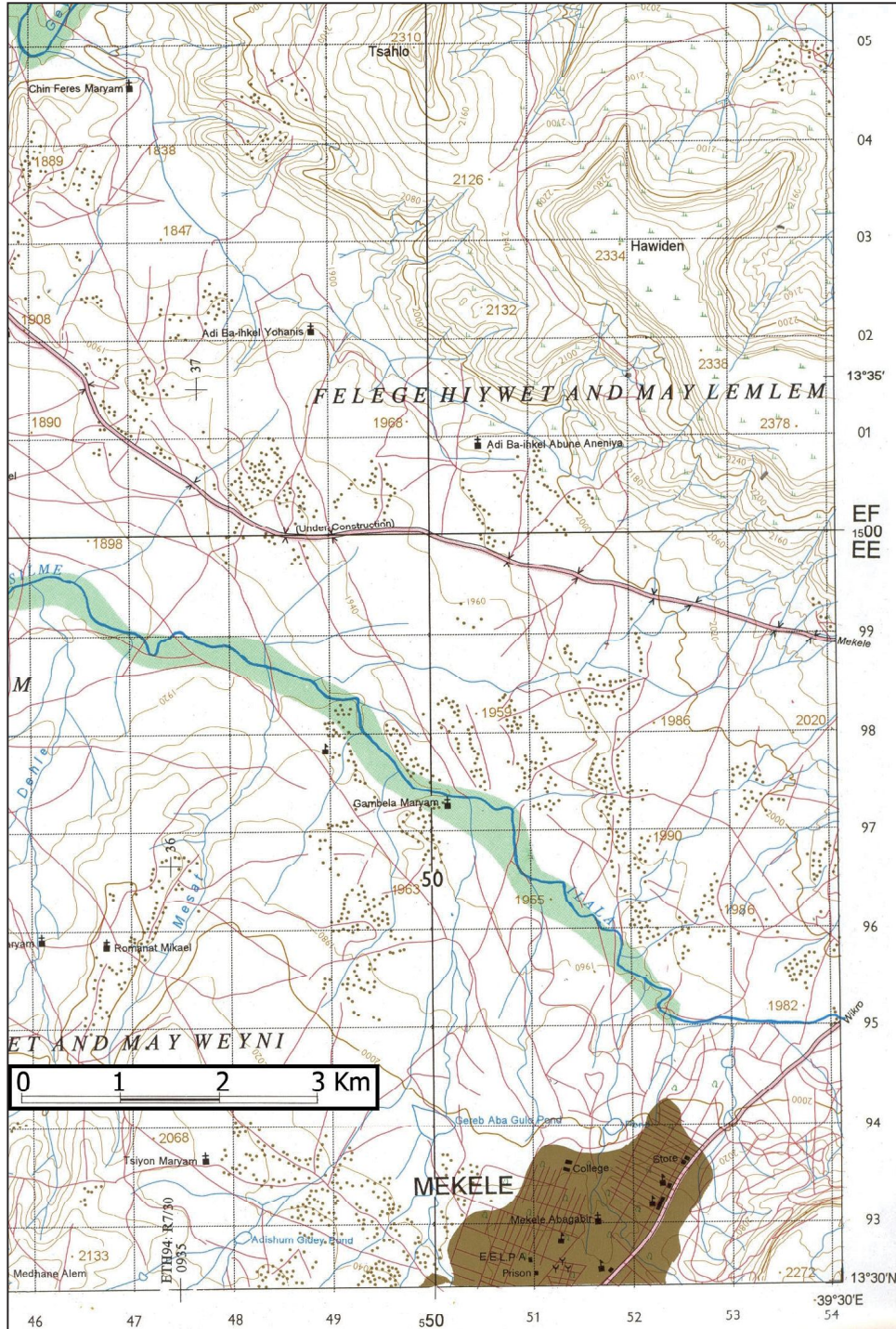
Tusaale: Biluuga; wuxuu u taaganyahay biyaawga (badweynada, wabiyada; haraha i.w.m.), midaba Cagaarka iyo Jaalahana waxay utaaganyihiin oo ay matalayaan dhulka hoose, halka midabaka Canabkana uu u taaganyahay dhulka sare ee buuraleyda ah.

Jaantuska 2.14: calaamadaha khariirada

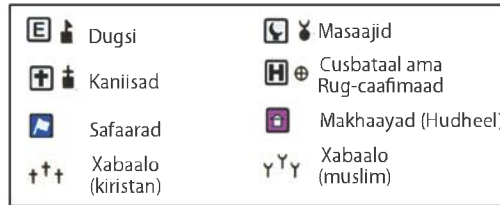
Waxaad sumadaha iyo calaamadaha aan soo sheegnay qaarkood ka arki doontaa khariiradan soo socota (Jaantuska 2.15). Khariiradani waa muunad si qoto dheer u muujineysa dhul miyi ah oo ku yaala deegaanka Tigreega.

Khariirada noocan an waxaa loo yaqaanaa khariirada ha muuqaaleed.

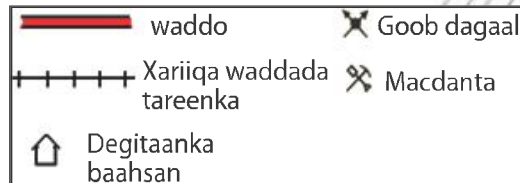
Jaantuska 2.15: Khariirad muuqaaleed oo muujinaysa dhul miyi ah oo ku yaala deegaanka Tigrega

Sumadaha iyo calaamadaha loo isticmaalo in lagu muujiyo muuqaalada kala duwan ee meelaha magaaladu way badanyihiin. Jaantusyada soo socda ayaa na tusaya qaar ka mid ah sumadaha iyo calaamadaha la isku waafaqay ee caalamiga ah.

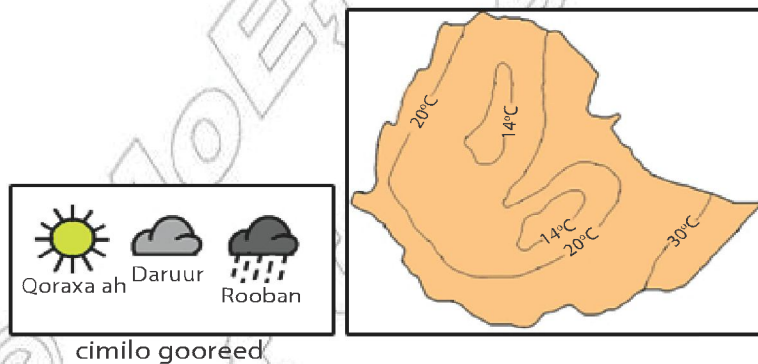
Jaantuska 2.16: astaamaha iyo calaamadaha khariirada

Waxaa jira astaamo iyo calaamado ay khariiraduhu u isticmaalaan markay muujinayaan ama na tusayaan isgaadhsiinta sida wadooyinka iyo wadada tareenka. Waxaa kale oo jira calaamado iyo sumado ay khariiraduhu adeegsadaan marka ay tilmaamayaan baahsanaanta kheyraadyada dhaqaale, dadweynaha, iyo dagaamada.

Jaantuska 2.17: astaamaha iyo calaamadaha khariirada

Sidee ayaa xaaladaha Jawiga (cimilo maalmeed) iyo cimilada loogu muujiyaa khariirada? Heer kulka, Roobka, Cadaadiska hawada i.w.m. way ku kala duwan yihiin goobilaa goob. Kala duwanaanshaha xaaladahaas cimilo ee aan soo sheegnay ayaa iyana loogu muujin karaa ama tilmaami karaa khariirda dusheeda iyadoo la adeegsanayo sumadaha iyo calaamadaha.

Jaantuska 2.18: Sumadaha iyo calaamadaha loo adeegsado cimilada

Marka la rabo magaalo in khariirad lagu muujiyo, oo waliba si fudud oo la fahmi karo loo muujiyo waxaa lagama maarmaan ah in sumado iyo caalamado tira badan ay ku yaalaan khariiradaas. Waxaa hoos ku sawiran khariirada qeyb kamid ah caasimada Addiis Ababa.

Jaantuska 2.19: khariirada magaalada Adiiis Ababa

Hawl-galka 2.10

- 1 Qeex erayga khariirad.
- 2 Islafalanqeeya ardayda fasalkiina faa' iidooyinka khariiradaha.
- 3 Sharax saddexda qeybood ama kooxood ee sumadaha iyo calaamadaha ah.
- 4 Sumadee iyo calamadee ayaad ka aqoonsan kartaa khariirada muuqaaleed ee Jaantuska 2.15 _____?
- 5 Sheeg sumadaha iyo calaamadaha loo isticmaalay khariirada magalada Addiis Ababa ee Jaantuska 2.19 _____?
- 6 Sawir khariirad gacmeeda Afrika adiga oo tilmaamaya daafaha xog-waran ee khariirada.

SOO KOOBIDA CUTUBKA

- Saddexda lakab ee dhulka waxay kala yihiin lakabka sare lakabka dhexe iyo bu'da ama lakabka hoose.
- Waxaa tusaale wanaagsan uga soo qaadan karnaa lakabyada dhulka, ukun biyo lagu dhexkariyey.
- waxyaabaha ugu waa weyn ee uu dhulka lakabkiisa sare ka kooban yahay waxaa weeye dhadhaabo, carro iyo biyo.
- saddexda nooc ee ugu waa weyn dhadhaabaha waa dhadhaab shiileed, dhadhaab lakabeed iyo dhadhaab dhalan rogan.
- meertada dhadhaabaha waa habka noocyada dhadhaabahu ay ugu badalmaan ama isugu badalaan nooc kale.
- khariirad maskaxeedu waa khariirada qofku maskaxdiisa ugu sawiran.
- Khariirad waa muuqaalka sawir ee uu taagan qeyb ama dhamaan dhulka ee ku taala shay ama wax fidsan.
- Khariiraduhu waxay leeyihiin nidaam afgarasho oo lagu fahmo.
- waa in uu qofku marwalba eegaa dactalada xogwaran inta uusan bilaabin akhriska khariirada.

SU'AALAHA GEBO GABADA CUTUBKA

I *Run ama Been*

Ka jawaab suaalahan soo socda oo tii run ah ku qor Run tii been ahna Been ku qor

- 1 Khariiradu waa sawirada dhulka oo lagu sawiro shay wareegsan.
- 2 Waan akhrin karnaa waanan fahmi karnaa khariirad inagoona baranin adeegsiga (isticmaalka) khariirada.
- 3 Midabka biyaha (sida biyaha badweynado, badaha, wabiyada, harooy inka i.w.m.) ee khariirada korkeeda waa huruud.
- 4 Inagoo ku salaynayna samayskooda ayaa dhadhabaaha waxaa loo qeybiyaa saddex nooc.
- 5 Baatroolka iyo Gaaska dabiiciga aha waxay la xidhiidhaan dhadhaabaha lakabeeda.

II *Meelaha banana buuxi*

- 1 _____ waa lakabka ugu kulul ee dhulka.
- 2 _____ waa xariiqo isku xidha meelaha jooga isla'eg leh ee ka sareeya heerka badda.
- 3 _____ waa lakabka ugu qarada yar ee dhulka.
- 4 _____ waa dhagaxa danabka leh ee ka samaysma markii gaasaska ka soo firxaday dab-holaca folkaanaha dibada u soo baxay ee uu qaboobay.
- 5 _____ iyo _____ waa xaaladaha dhaliya isbedelada qaab-dhismeedka iyo soo bixida dhadhaa baha gudaha dhulka.

III *Ka bixi jawaabo kooban*

- 1 Waamaxay faraaqa u dhexeeya khariirad maskaxeed iyo khariirada Gacmeedka?
- 2 Sheeg waxtarada ama faa'iidada khariiradaha.
- 3 Waa nooc ee nooca dhadhaab ee deegaankeena kubadan?
- 4 Maxay kulatahay in ay sababtay in uu dhulka gudihisu yeesho cadaadis iyo heer kul aad u sareeya oo dhadhaabaha ugu badala nooc kale?

5 Tax muuqaalada dabiiciga ah ee aad ku aragtay khariirada [Jaantuska 2.15](#).

IV *Hawl-gal ficil ku muujin*

- 1 Sawir khariirad gacmeedka wadada aad martid ee u dhaxaysa gurigiina iyo Dugsiga.
- 2 Waxaad keentaan dhagaxaan kala duwan oo muunad ah, waxaana idin ka caawin doona dhanka noocyada ay muunadaha dhagaxa aad keenteen kala yihiin macalinkiina.

V *Kadooro*

Ka dooro jawaabta ugu haboon

- 1 Kuwan soo socda keebaan ahayn lakab ka dhulka?

B Magma	J Bu'da
T Dhadhaab lakabeed	X Oogada sare
- 2 Noocyadan dhadhaabe ee soo socda kee baa ku dul samaysma oogada sare ee dhulka kaliya?

B Dhagaxa danabka	J dhagaxa dhalan rogan
T Dhagax lakabeed	X Garaaneyt
- 3 Kuwan keebaan sharaxaynin faaiidada khariidadaha?

B Khariidadaha waxaa adeegsada dalxiisayaasha	
T Waxay tilmaamaan goobaha horumarku ka socdo	
J Waxay tilmaamaan baahsanaanta kheyraadyada	
X Waxay u adeegsadaan inay tusaan magacyada shaqsiyaal taxan.	